ПрАТ «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
Навчально-науковий інститут права та безпеки ім. Володимира Великого

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

XI Міжнародної науково-практичної конференції

«Розвиток української держави в умовах активізації євроінтеграційних процесів»

08 травня 2026 р.

м. Київ

Партека А.А.
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Навчально-наукового інституту права та безпеки ім. князя Володими
ра Великого ПрАТ ВНЗ МАУП
Науковий керівник:
Меджбель В.І.
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри цивільно-правових дисциплін,
господарського, трудового та міжнародного права
Навчально-наукового інституту права та
безпеки ім. князя Володимира Великого ПрАТ ВНЗ МАУП

особливості колізійного регулювання електронних правочинів у міжнародному приватному праві

Сучасний розвиток інформаційних технологій та цифрової економіки трансформував характер цивільного обороту, значна частина якого сьогодні здійснюється в електронній формі через інтернет–платформи. У таких умовах правовідносини дедалі частіше набувають транскордонного характеру, що ускладнює застосування традиційних колізійних норм та формул прикріплення [3, с. 88].

У зв'язку з цим актуальність дослідження зумовлена стрімким розвитком цифрових технологій та електронної комерції, що призводить до суттєвого ускладнення приватноправових відносин з іноземним елементом і потребує вдосконалення механізмів визначення застосовного права.

Метою даного дослідження є аналіз особливостей колізійного регулювання електронних правочинів, а також визначення ролі «жорстких» і «гнучких» колізійних прив'язок у сучасному міжнародному приватному праві.

Електронні правочини є специфічною формою цивільно-правових відносин, які виникають у цифровому середовищі без безпосередньої фізичної присутності сторін. Їх характерною ознакою є відсутність чіт-

кої територіальної прив'язки, що суттєво ускладнює застосування класичних колізійних критеріїв. Традиційно у міжнародному приватному праві застосовуються так звані «жорсткі» колізійні прив'язки, які базуються на формально визначених критеріях, зокрема місці укладення договору, місці виконання зобов'язання або місці знаходження сторін. Такі підходи забезпечують правову визначеність і передбачуваність, однак у цифровому середовищі вони часто втрачають свою ефективність, оскільки електронні правочини можуть укладатися миттєво між особами, що перебувають у різних юрисдикціях [4, с. 97].

Визначення місця укладення електронного договору є умовним, адже воно може залежати від технічних факторів, таких як місцезнаходження сервера, платформи або навіть моменту акцепту оферти в мережі Інтернет. У зв'язку з цим застосування виключно формальних критеріїв не завжди дозволяє встановити правопорядок, який дійсно має найбільш тісний зв'язок із відповідними правовідносинами. Саме тому у сучасному міжнародному приватному праві дедалі більшого значення набувають «гнучкі» колізійні прив'язки, що ґрунтуються на комплексному аналізі обставин справи [5, с. 61].

Ключовим прикладом такого підходу є принцип найбільш тісного зв'язку, який передбачає застосування права тієї держави, з якою правовідносини мають найбільш суттєвий фактичний та економічний зв'язок. При визначенні такого зв'язку можуть враховуватися різні критерії, зокрема місцезнаходження основного бізнесу сторін, місце фактичного виконання зобов'язання, валюта розрахунків, мова договору або спрямованість діяльності на певний ринок. Такий підхід дозволяє уникнути формалізму та забезпечити більш справедливий результат правозастосування [5, с. 63].

Важливе значення у сфері електронних правочинів має також принцип автономії волі сторін, який передбачає можливість самостійного вибору застосовного права. У цифровому середовищі цей принцип набуває особливої ваги, оскільки дозволяє сторонам заздалегідь визначити правові наслідки своїх дій та забезпечити стабільність договірних відносин. Зазначений підхід широко використовується у міжнародній практиці та закріплений, зокрема, у Регламенті (ЄС) № 593/2008 (Rome I), який передбачає поєднання автономії волі сторін із застосуванням гнучких колізійних критеріїв [7].

У практиці електронної комерції правовідносини часто виникають між суб'єктами, що знаходяться у різних державах, а виконання зобов'язань здійснюється за допомогою цифрових сервісів. Наприклад, договір може укладатися через онлайн–платформу, яка зареєстрована в

одній країні, обслуговується з іншої, а користувачі перебувають у третій. У таких умовах застосування лише «жорстких» прив'язок може призвести до правової невизначеності або навіть штучного вибору права. Натомість використання принципу найбільш тісного зв'язку дозволяє врахувати реальні обставини справи та визначити правопорядок, який найбільш обґрунтовано підлягає застосуванню [4, с. 103].

Подібні проблеми виникають і в інших сферах, зокрема у корпоративних правовідносинах, де юридична особа може бути зареєстрована в одній державі, фактично здійснювати діяльність в іншій, а управління здійснюватися з третьої. У таких випадках формальна прив'язка до місця реєстрації не завжди відображає реальний центр економічної активності.

Разом з тим застосування «гнучких» колізійних прив'язок має і певні недоліки. Основним з них є зниження рівня правової визначеності, оскільки остаточне рішення залежить від оцінки судом конкретних обставин справи. Це може створювати певну непередбачуваність для учасників правовідносин. У зв'язку з цим сучасна доктрина міжнародного приватного права розглядає «жорсткі» та «гнучкі» прив'язки як взаємодоповнюючі елементи, поєднання яких дозволяє досягти оптимального балансу між стабільністю та адаптивністю правового регулювання.

Висновки. Таким чином, електронні правочини становлять особливу категорію правовідносин, що потребує адаптованого підходу до колізійного регулювання. Традиційні «жорсткі» прив'язки забезпечують правову визначеність, однак не завжди відповідають реаліям цифрового середовища. «Гнучкі» підходи, зокрема принцип найбільш тісного зв'язку та автономія волі сторін, дозволяють більш адекватно враховувати специфіку електронних правочинів, хоча й знижують рівень передбачуваності. Оптимальною моделлю є поєднання зазначених підходів, що забезпечує ефективність міжнародного приватного права в умовах глобалізації та цифровізації сучасного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про міжнародне приватне право».
2. Цивільний кодекс України.
3. Кисіль В. І. Міжнародне приватне право: теорія і практика. Київ : Алерта, 2020.
4. Довгерт А. С. Міжнародне приватне право України. Київ : Юрінком Інтер, 2021.
5. Бурменський М. В., Тихий В. П. Міжнародне приватне право. Харків : Право, 2019.